

Ämnesprov, läsår 2012/2013

Geografi

Bedömningsanvisningar

Årskurs

9

Innehåll Sida

Del 1 Allmän information

Bedömningsaspekter	3
Beskrivning av progression	4
Exempel på elevsvar	4
Sammanställning av resultat	4
Summering av resultat och provbetyg	4
Betygsgränser för provbetyget	5
Sammanfattning	5

Olika uppgiftsformat

Fasta svarsalternativ	6
Kartor/tabeller/diagram	6
Förklara och resonera	6
Värdera lösningar	6

Bedömningsanvisningar

Delprov A	7
Delprov B	35
Resultatrapport	54

En grupp vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet utarbetar på Skolverkets uppdrag de nationella proven i geografi för åk 6 och 9.

Projektledare

Lena Molin
lena.molin@edu.uu.se

Institutionen för pedagogik, didaktik och
utbildningsstudier
Box 2136
750 02 Uppsala
natprov.geografi@edu.uu.se
www.natprov.geografi.edu.uu.se

Provansvarig

Hanna Karlsson
hanna.karlsson@edu.uu.se

Samarbetspartners:

Nationellt centrum för svenska som andra språk,
Stockholms universitet
Specialpedagogiska Skolmyndigheten, Stockholm

Ansvarig på Skolverket:

Mats Olsson
Mats.olsson@skolverket.se

Beställningar och distribution:

Tommy Mobrin, tfn: 08-690 94 90
FS ProfLog AB, 162 89 Stockholm

Allmän information

Detta häfte ska användas av läraren i bedömningen av Delprov A och Delprov B. I kursplanen framhålls att undervisningen i ämnet geografi ska ge eleverna möjlighet att utveckla fyra förmågor. Bedömningen av ämnesprovet sker i relation till dessa förmågor och utgår från kunskapskraven. Kursplanens fyra förmågor prövas i båda proven. I detta häfte finns introduktion till bedömningen samt bedömningsanvisningar till respektive delprov. Bedömningsanvisningarna till uppgifterna är i de flesta fall uppbyggda enligt följande struktur:

- Uppgiftsnummer samt uppgiftsformulering
- Del av kunskapskrav som bedömningen utgår från
- Bedömningsaspekter
- Beskrivning av progressionen
- Exempel på elevsvar
- Kommentarer till bedömningen av elevsvaret

Sist i detta häfte finns den resultatrapport som läraren fyller i för varje elev där resultatet på de enskilda uppgifterna räknas samman och summeras i ett provbetyg. Resultatrapport finns även sist i elevhäftet till Delprov B.

Bedömningsaspekter

Bedömningsaspekterna visar vilka relevanta aspekter av elevsvaret som ska bedömas.

En återkommande bedömningsaspekt är om elevsvaret innehåller enkla eller komplexa orsakssamband. Här följer en kort beskrivning av vad dessa begrepp innebär:

Enkla orsakssamband: Kännetecknas av att eleven kan koppla samman orsak och verkan, t.ex. X leder till Y. Orsakssambandet innehåller endast ett led, eller annorlunda uttryckt två faktorer som relateras till varandra på ett meningsfullt sätt.

Komplexa orsakssamband: Kännetecknas av att eleven kan koppla samman orsak och verkan i flera led, t.ex. X leder till Y som i sin tur leder till Z eller eftersom X och Y samverkar förstärks konsekvenserna Z. I komplexa orsakssamband kan eleverna se hur flera faktorer relateras till varandra i meningsfulla sammanhang.

En annan återkommande bedömningsaspekt gäller relevansen i elevens exempel/förklaring/resonemang. Vad som är ett relevant exempel eller en relevant förklaring finns inte alltid tydligt angivet. Utprövningar av frågorna har visat att det finns en stor spridning mellan vad olika elever väljer att ta upp. Relevansen måste därför avgöras av huruvida elevens exempel/förklaring/resonemang ingår i ett meningsfullt sammanhang utifrån uppgiftsformuleringen. De exempelsvar som finns i varje bedömningsanvisning kan fungera som stöd för att bedöma elevsvarets relevans.

I flervalsfrågor eller uppgifter med fasta svarsalternativ anges inga bedömningsaspekter. I dessa fall visas istället vilka svar som är korrekta under rubriken ”Korrekta svar”.

Beskrivning av progressionen

Uppgifterna kan ge belägg för nivåerna E, C och A. Beskrivningen av hur progressionen ser ut för respektive uppgift finns angivet i en matris. Progressionsbeskrivningen utgår från bedömningsaspekterna.

Exempel på elevsvar

Till varje uppgift ges exempel på elevsvar för de olika nivåerna i progressionen. Elevsvaren som valts ut är autentiska och kommer från de utprovningar som gjorts av frågorna. Elevsvaren är exempel på de lägst godtagbara svaren för varje nivå i progressionsbeskrivningen, s.k. gränssvar. I vissa fall är dock elevsvaren något bättre än lägst godtagbara nivå (gäller framförallt de elevsvar som ger belägg för A) och detta anges i så fall i den kommentar som förtydligar elevsvarets bedömning.

En aspekt av bedömningen gäller elevernas användning av geografiska begrepp. För att förtydliga hur detta kan se ut har geografiska begrepp som används i relevanta sammanhang markerats i exempelsvaren. Generellt gäller att elevsvaret ska innehålla minst något exempel på begreppsanvändning i ett relevant sammanhang på C-nivån och en mer frekvent användning av begrepp på A-nivån.

Sammanställning av resultat

När bedömningen av elevens samtliga svar är avslutad sammanställs resultatet i den resultatrapport för hela provet som finns som kopieringsunderlag sist i detta häfte. Resultatrapporten finns även sist i Elevhäftet till Delprov B. Resultatet för varje uppgift förs in genom att sätta kryss i respektive uppgifts beläggsruta/beläggsrutor. **Det är viktigt att notera att belägg för kunskaper på en högre nivå också ger belägg för de lägre nivåerna på samma uppgift.** Ett belägg för nivå C på en uppgift ger således belägg även för nivå E på samma uppgift. Ett belägg för nivå A på en uppgift ger belägg för både nivå C och nivå E för samma uppgift.

Summering av resultat och provbetyg

När beläggen sammanställts räknas de samman för varje förmåga och för varje nivå och förs in i resultatrapporten. Därefter summeras antalet belägg för varje nivå och skrivs in det nedersta fältet (summering). Där förs också in om beläggen är fördelade på samtliga förmågor. Informationen är nödvändig eftersom det för provbetygen E och C krävs belägg för samtliga fyra förmågor på respektive nivå för att sätta dessa provbetyg. För provbetyget A är villkoret att eleven fått belägg på nivå A på tre av de fyra förmågorna. Informationen är också nödvändig för att kunna sätta provbetygen B och D. Det krävs exempelvis belägg för nivå C på minst två av förmågorna för att kunna sätta betyget D.

Betygsgränser för provbetyget

Provbetyg	Minsta antal belägg totalt	Fördelning
E	16	Fördelade på samtliga förmågor.
D	27	Minst 8 belägg på nivån för C eller högre fördelade på två förmågor.
C	36	Minst 14 belägg på nivån för C eller högre fördelade på samtliga förmågor.
B	47	Minst 5 belägg på nivån för A fördelade på två förmågor.
A	56	Minst 9 belägg på nivån för A fördelade på tre förmågor.

Sammanfattning

- I bedömningsanvisningen till respektive uppgift anges vilken del av kunskapskravet som uppgiften prövar.
- Bedömningsaspekter och progressionsmatris ger underlag för bedömning av respektive uppgift.
- De exempelsvar på olika nivåer som finns i anslutning till bedömningsanvisningarna är gränssvar om inte annat anges.
- Kommentarer till exempelsvaren motiverar bedömningen av svarens nivå.
- Belägg för kunskaper på en högre nivå ger också belägg för de lägre nivåerna på samma uppgift.
- Elevens resultat sammanställs i resultatrapporten.
- Antalet belägg summeras för varje nivå och för varje förmåga.
- Antalet belägg summeras för hela provet.
- Fördelningen av antalet belägg på de olika förmågorna är ett villkor för varje provbetygssteg.

Olika uppgiftsformat

Urvalet av uppgiftsformaten utgår från de krav som ställs på provuppgifter i ett nationellt prov. Uppgifterna ska pröva rätt saker samtidigt som resultaten ska bli så informativa som möjligt och bedömningen ska vara valid (trovärdig). Validitet i ett nationellt provsamarhang innebär bland annat att proven ska fokusera på de förmågor som beskrivs i kursplanen. Av den anledningen ska de nationella proven täcka så stora delar av kursplanen som möjligt. Bedömningen ska också vara tillförlitlig, med andra ord ha hög reliabilitet (mätsäkerhet). Hög reliabilitet säkerställs bland annat av att uppgifterna är utprovade i stor skala och att proven genomförs under likvärdiga former.

Nedan följer en beskrivning av de vanligaste uppgiftsformaten i det nationella provet i geografi.

Fasta svarsalternativ

Uppgifter med fasta svarsalternativ s.k. flervalsfrågor används i provet bland annat för att pröva elevernas kunskaper i namngeografi och elevens förmåga att använda geografiska källor, metoder och tekniker. Flervalsfrågor och matchningsfrågor är två exempel på uppgiftsformat med fasta svarsalternativ.

Kartor/tabeller/diagram

Kartan är ett av geografens viktigaste verktyg. Att lära sig förstå hur en karta är uppbyggd, att kunna läsa kartans information samt använda sig av kartan för att dra slutsatser om världen är därför viktiga kunskaper i geografi. I flera uppgifter prövas elevens förmåga att använda kartor (men även andra geografiska källor som tabell eller diagram) för att kunna jämföra, se samband och/eller dra slutsatser.

Förklara eller resonera

Vissa uppgifter prövar elevens kunskaper och förmågor i geografi genom att eleven ska ge en förklaring till frågorna varför/vad/hur/ och den geografiska frågan varför så just här? Den här typen av uppgifter är öppna och bedömningen utgår i många fall från om eleven ger relevanta förklaringar kopplade till det geografiska innehåll uppgiften handlar om. Uppgifter där eleven ska resonera är ett annat exempel på öppet uppgiftsformat. Begreppet resonera återkommer på flera ställen i kunskapskraven. För att nå de olika nivåerna i beskrivningen av progressionen ska eleverna föra mer eller mindre underbyggda resonemang kring olika aspekter av geografins ämnesinnehåll. Vad som ingår i ett resonemang kan variera beroende på uppgiftsformulering. Vanliga aspekter som bedöms är om elevsvaret visar att eleven kan se orsak-verkan, ge konkreta exempel, problematisera eller värdera utifrån olika perspektiv.

Värdera lösningar

En förmåga som eleverna ska ges möjlighet att utveckla i geografi är förmågan att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling. De provuppgifter som konstruerats för att pröva denna förmåga utgår antingen från att eleven ska ge förslag till lösningar eller underbygga ett givet förslag på en potentiell lösning (på olika miljö- och utvecklingsfrågor). I bedömningen av den här typen av uppgifter finns i flera fall ett kriterium om att eleven ska kunna värdera lösningen utifrån olika perspektiv (t.ex. individ/samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt, kön/sexualitet/klass/ethnicitet).

För mer information om nationella prov i geografi besök provgruppens hemsida www.natprov.edu.uu.se.

Delprov A - Var ligger platserna?

1

Uppgiftsformulering

Studera satellitbilden och para ihop de geografiska namnen med rätt siffra. Skriv rätt siffra på raden efter varje namn.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har *grundläggande/goda/mycket goda* kunskaper om världsdelarnas namngeografi och visar det genom att med *vis/relativt god/god* säkerhet beskriva lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt.

Beskrivning av progressionen

Elevens kunskaper i namngeografi prövas vid två olika tillfällen i provet, i den här uppgiften samt i uppgift 14 (Namn, läge och storlek). Det totala antalet korrekta svar på **båda** uppgifterna räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan. Korrekta svar på uppgift 14 finns på sida 34.

Det totala antalet korrekta svar på båda uppgifterna är 22 (10+12).

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
8-10 korrekta svar	13-17 korrekta svar	18-22 korrekta svar

Korrekta svar

Max antal korrekta svar: 10

Gibraltarsund	1
Saharaöknen	4
Arabiska halvön	2
Godahoppsudden	8
Guineabukten	5
Victoriasjön	7
Medelhavet	10
Atlanten	6
Röda havet	3
Indiska oceanen	9

Att visa befolkningsutveckling

2

Uppgiftsformulering

Kan en befolkningspyramid användas för att ta reda på: (se nedan)

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

Det totala antalet korrekta svar på frågan räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för E
4-7 korrekta svar

Korrekta svar

Max antal korrekta svar: 7

Kan en befolkningspyramid användas för att reda på:		
	ja	nej
Hur stora olika årskullar är?	x	
Hur många turister som besöker ett land?		x
Hur stor andel av befolkningen som kan läsa och skriva?		x
Hur stor invandring och utvandring ett land har?		x
Hur fördelningen mellan kvinnor och män ser ut i olika årskullar?	x	
Hur stor andel av befolkningen som arbetar med jordbruk?		x
Hur stor andel av befolkningen som är barn?	x	

Uppgiftsformulering

- a) Studera befolkningspyramiderna för Japan 1950 och 2010. Vilka förändringar har skett? Kryssa för två alternativ.
- b) Studera befolkningspyramiden för Japan 2010 och 2050. Vilka förändringar kommer att ske enligt prognosen? Kryssa för två alternativ.
- c) Vad förklarar att befolkningspyramiden ändrar form på detta sätt? Kryssa för två alternativ.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt

Beskrivning av progressionen

Det totala antalet korrekta svar på fråga 3 a, b och c räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
2-3 korrekta svar	4-5 korrekta svar	6 korrekta svar

Korrekta svar

Max antal korrekta svar: 6

a) Alternativ tre: **Medellivslängden har ökat**

Alternativ fem: **Kvinnorna föder i genomsnitt färre barn**

b) Alternativ ett: **Japans befolkning kommer att minska**

Alternativ två: **Medellivslängden för kvinnor kommer att öka.**

c) Alternativ ett: **Kvinnor föder färre barn**

Alternativ fyra: **Medellivslängden ökar.**

Kommentar: Om eleven har kryssat för fler än två alternativ på en av delfrågorna så blir svaret på hela delfrågan ogiltigt, dvs. eleven får 0 korrekta svar på den delfrågan.

BNP per capita och medellivslängd

4

Uppgiftsformulering

- a) Studera tabellen och diagrammet och ange vilka tre länder som är markerade med röd, grön och blå symbol.
- b) Sätt ett kryss för dessa länder på rätt plats i diagrammet så att man kan läsa av ländernas BNP per capita och medellivslängd. Markera Brasilien med B, Etiopien med E och Slovakien med S.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

Antalet korrekta svar på frågorna 4 a och 4 b räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
2-3 korrekta svar	4-5 korrekta svar	6 korrekta svar

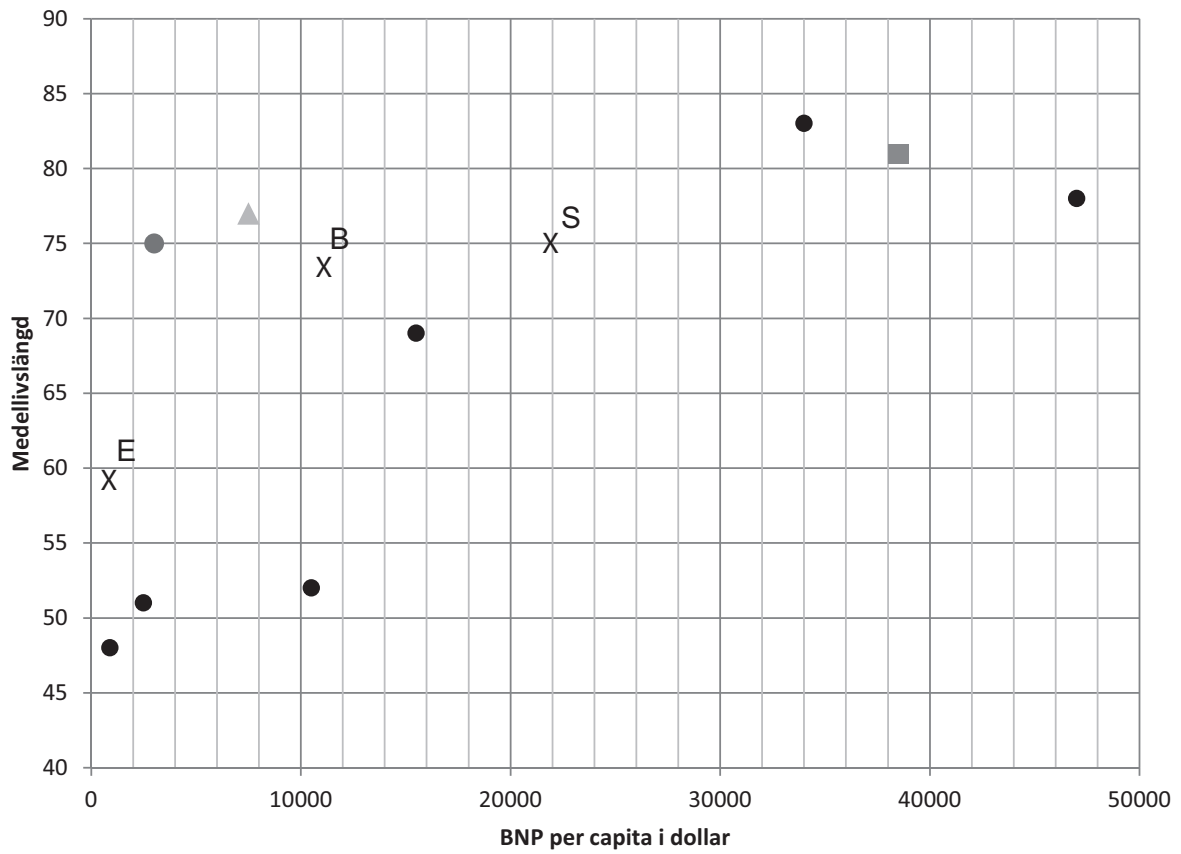
Korrekta svar

Max antal korrekta svar (4 a och b): 6

- a)
- *Vietnam*
 - *Albanien*
 - *Sverige*

b)

Medellivslängd och BNP/capita

Kommentar: Kryssen visar var värdena för respektive land ska placeras i diagrammet. För att svaret ska vara korrekt får felmarginalen vara högst 1000 \$ eller 3 år.

Uppgiftsformulering

c) Förklara hur Maja kan använda diagrammet för att styrka sitt påstående om sambandet mellan BNP per capita och medellivslängd. Förklara också hur Ali kan använda diagrammet för att ifrågasätta detta samband. Vilka länder kan Maja och Ali lyfta fram som bevis för sina påståenden?

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt, samt för *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl* underbyggda resonemang om olika källors trovärdighet och relevans.

Kommentar: Eftersom eleven ska använda en och samma källa för att underbygga två motstridiga argument så prövar uppgiften elevens förmåga att resonera kring källors trovärdighet och relevans.

Uppgiften handlar om befolkningsgeografi och därför prövar även uppgiften elevens förmåga att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen. Eftersom förmågan att använda tabellen/diagrammet som underlag för sitt resonemang är helt avgörande i denna uppgift så prövar uppgiften i första hand elevens förmåga att använda geografiska källor.

Bedömningsaspekter

- * Visar eleven hur Maja eller/och Ali kan använda diagrammet för att styrka sina påståenden och i vilken utsträckning använder eleven uppgifter från tabell/diagram för att konkretisera detta?
- * Ser eleven det generella sambandet mellan BNP per capita och medellivslängd (länder med högre BNP per capita har i de flesta fall högre medellivslängd)?
- * Antal avvikelser/undantag från detta generella samband.

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven visar hur antingen Maja eller Ali kan använda tabellen/diagrammet för att styrka sitt påstående och konkretiserar detta med minst ett relevant land.</p>	<p>Eleven visar hur både Maja och Ali kan använda tabellen/diagrammet för att styrka sina påståenden och konkretiserar detta med minst ett relevant land som Maja och/eller Ali kan använda sig av.</p> <p>Av svaret framgår att eleven ser det generella sambandet; att länder med högre BNP per capita har högre medellivslängd.</p> <p>Eleven ska dessutom ta upp en av de avvikelser som finns från detta generella samband.</p> <p>Exempel på avvikelser är: * att det finns länder med låg BNP som har hög medellivslängd, t.ex. Albanien och Vietnam.</p> <p>* de länder med högst BNP har inte högst medellivslängd, USA och Sverige.</p> <p>* att Sydafrika som har högre BNP än t.ex. Etiopien har lägre medellivslängd än Etiopien.</p>	<p>Eleven visar hur både Maja och Ali kan använda tabellen/diagrammet för att styrka sina påståenden och konkretiserar detta med relevanta länder som Maja och Ali kan använda sig av.</p> <p>Av svaret framgår att eleven ser det generella sambandet; att länder med högre BNP per capita har högre medellivslängd.</p> <p>Eleven ska dessutom ta upp minst två av de avvikelser som finns från detta generella samband.</p> <p>Exempel på avvikelser är, se C.</p>

Kommentar: Eleven behöver inte använda namnen Maja/Ali utan det räcker att det framgår av elevsvaret att eleven ger argument (utifrån diagrammet) som Maja eller Ali kan använda sig av.

Eleven måste inte heller namnge länderna men då ska det tydligt framgå vilket/vilka länder de hänvisar till, t.ex. korrekt angivelse av siffror för BNP per capita eller medellivslängd.

Exempel på elevsvar E

Det behöver nödvändigtvis inte vara så att alla länder med låg BNP har låg livslängd. T.ex. Nigeria har högre BNP än Etiopien, men de har ändå lägre livslängd, så sådana slutsatser kan man inte dra.

Kommentar: Eleven visar hur Ali kan använda värdena i tabellen och i diagrammet för att styrka sitt resonemang. Eleven ger exempel på ett land (Nigeria) som Ali kan använda för att styrka sitt påstående.

Exempel på elevsvar C

Maja kan säga att många länder med högt BNP/capita får en hög medellivslängd. Ali kan säga att det inte alltid stämmer, för Vietnam har en BNP/capita på 3 000 och deras medellivslängd är på 75 år så landet behöver inte vara rikt för att uppnå en hög medellivslängd.

Kommentar: Eleven visar hur både Maja och Ali kan styrka sitt resonemang med hjälp av diagrammet och tabellen. Av svaret framgår att eleven ser vilket samband som finns mellan BNP per capita och medellivslängd. Genom exemplet med Vietnam visar eleven att han/hon kan se en av de avvikelser som finns från det generella sambandet, att länder med en låg BNP per capita kan ha en hög medellivslängd.

Exempel på elevsvar A

Maja kan använda att de tre länderna som har högst BNP även har högst medellivslängd (USA, Sverige och Japan) och att landet med lägst medellivslängd har ett av de lägsta BNP (Afghanistan). Ali kan dock peka på att landet som har högst BNP (USA) inte har högst medellivslängd och att länder som Vietnam och Albanien har lika hög medellivslängd som Slovakien trots att Slovakiens BNP är 10 gånger respektive 3 gånger så hög.

Kommentar: Eleven visar hur både Maja och Ali kan styrka sitt resonemang med hjälp av diagrammet och tabellen. Av svaret framgår att eleven ser vilket samband som finns mellan BNP per capita och medellivslängd (högre BNP per capita ger högre medellivslängd). Eleven identifierar även två avvikelser som finns från det generella sambandet. Genom att hänvisa till relevanta länder så visar eleven att hon/han använder värdena från tabellen och diagrammet för att underbygga sitt resonemang. Även om elevens överslagsberäkning av BNP-skillnaden mellan Slovakien och Albanien/Vietnam i detta fall inte är helt korrekt, så visar eleven ändå förmågan att använda dessa länder som exempel på ett relevant sätt.

5

Uppgiftsformulering

- a) Vad kallas de olika klimatzonerna? Skriv rätt begrepp vid rätt bokstav. Välj bland begreppen i rutan.
- b) I vilken klimatzon är fotografierna tagna? Skriv namnet på klimatzonen under bilderna.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

Det totala antalet korrekta svar på uppgift 5 a och 5 b räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
4 -5 korrekta svar	6-7 korrekta svar	8 korrekta svar

Korrekta svar

Max antal korrekta svar: 8

a) Vad kallas de olika klimatzonerna?

- A) Polarzonen
- B) Tempererade zonen
- C) Subtropiska zonen
- D) Tropiska zonen

b) I vilken klimatzon är fotografierna tagna?

- A) Tempererade zonen
- B) Tropiska zonen
- C) Subtropiska zonen
- D) Polarzonen

Uppgiftsformulering

Ge exempel på ett område som kan drabbas av:

- a) Fler och kraftigare orkaner
- b) Att havsnivån höjs
- c) Torra

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven för *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl* underbyggda resonemang om klimatförändringar och olika förklaringar till dessa samt deras konsekvenser för människa, samhälle och miljö i olika delar av världen.

Kommentar: I den här uppgiften prövas elevens kunskaper i geografi om klimatförändringarnas konsekvenser i olika områden i världen. Elever som kan koppla samtliga tre konsekvenser av klimatförändringarna till relevanta områden i världen bedöms ha en större innehållslig bredd i sitt resonemang.

Ytterligare en aspekt av att resonera i geografi är att kunna *förklara varför*. I den här uppgiften ligger fokus på elevens förmåga att förklara *varför så just här?*

Bedömningsaspekter

- * I vilken utsträckning kopplar eleven relevanta områden till klimatförändringarnas konsekvenser?
- * I vilken utsträckning ger eleven relevanta förklaringar till sina val av områden?
- * I vilken utsträckning innehåller elevens förklaringar enkla/komplexa orsakssamband?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?

Beskrivning av progressionen:

Frågorna a, b och c bedöms som en helhet enligt nedanstående beskrivning av progression.

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven kopplar en konsekvens till ett relevant område.</p> <p>Förklaringen är relevant och består av ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på enkla orsakssamband: Ex 1. Eftersom X brukar drabbas av orkaner blir det väl fler orkaner där. Ex 2. När havsytan stiger är risken för översvämning stor i område Y eftersom det ligger nära havet. Ex 3. Eftersom det redan är öken i Z.</p>	<p>Eleven kopplar två konsekvenser till relevanta områden.</p> <p>Förklaringarna är relevanta och minst en av förklaringarna består av ett komplex orsakssamband. Övriga består av enkla orsakssamband.</p> <p>Exempel på komplexa orsakssamband: Ex 1. När havet blir varmare blir det fler orkaner längs kusterna och område X ligger vid en kust. Ex 2. Område Z är ett ökenområde och klimatförändringarna kan förstärka det klimat som redan är där.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven kopplar tre konsekvenser till relevanta områden.</p> <p>Förklaringarna är relevanta och minst två av förklaringarna består av komplexa orsakssamband. Resterande består av ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på komplexa orsakssamband, se C.</p> <p>Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Kommentar: Det är inte helt givet vilket område som är relevant att välja till varje konsekvens. Det är kvaliteten på elevens förklaring till varför hon/han har valt ett visst område som avgör hur svaret ska bedömas. Därför räcker det inte att eleven enbart anger en område, även om området är relevant måste eleven också ha gett en förklaring till sitt val.

Om elevens förklaring till varför ett område drabbas av en konsekvens är alltför vag/outvecklad ges inte belägg för E.

Ex. Maldiverna – När glaciärer smälter blir det mer vatten.

Ex. Japan - För att det ligger så pass öppet vid havet.

Exempel på elevsvar med enkla orsakssamband

a) Fler och kraftigare orkaner:

För att från Atlanten kommer starka vindar som drar in mot USA:s östkust.

b) Havsnivån höjs

Nederländerna - Är ganska säkra på att Nederländerna ligger väldigt lågt i jämförelse med havet.

Maldiverna – Det är väldigt platta öar, det finns knappt någon höjdskillnad alls.

c) Torka

Australien eftersom klimatförändringarna "ökar" det klimat som redan finns.

Kommentar: Eleven har kopplat klimatförändringarnas konsekvenser till ett relevant område. Svaren innehåller relevanta fakta som ingår i enkla orsakssamband. Eleven använder inte geografiska begrepp i någon större utsträckning, språket är mer vardagligt.

Exempel på elevsvar med komplexa orsakssamband

a) Fler och kraftigare orkaner

Vid varmare temperaturer stiger mer fuktig luft snabbare vilket skapar större vindar och i extrema fall orkaner över havet fortplantas dessa orkaner i styrka och är därför väldigt kraftiga när orkanen når USA:s östkust.

b) Havsnivån höjs

Då isarna smälter på Grönland så får haven mer vatten och eftersom landet redan är under havsnivån så kommer Nederländerna att översvämmas när havsnivån stiger.

Vid varmare temperatur smälter polarisarna mer än normalt vilket gör att det totalt blir mer vatten i haven, detta gör självklart att vattennivån höjs. Maldiverna har väldigt låg höjd över havet och en förhöjd vattennivå skulle kunna lägga hela nationen under vatten.

c) Torka

Indiska halvön- för att den globala uppvärmningen kommer att höja temperaturen och eftersom Indien ligger nära ekvatorn, vilket resulterar i redan hög temperatur, kommer det att bli jättevarmt och det kommer att leda till mer torka.

Ett varmare klimat kan göra att vädersystemet blir mer extremt. Australien är idag en plats med lite nederbörd och det kan förvärras av klimatförändringarna

Kommentar: Eleven har kopplat klimatförändringarnas konsekvenser till ett relevant område. Flera relevanta fakta, som står i relation till varandra, ingår i förklaringen och integreras i ett komplext och meningsfullt orsakssamband. Eleven använder även geografiska begrepp i relevanta sammanhang (se markering).

Jordens gradnät

7

Uppgiftsformulering

a) Rita kryss på kartan vid följande koordinater:

* 30°N , 120°O

* 60°S , 30°O

* 60°N , 90°V

b) Bind samman kryssen du har ritat med streck. Vilken figur har du ritat?

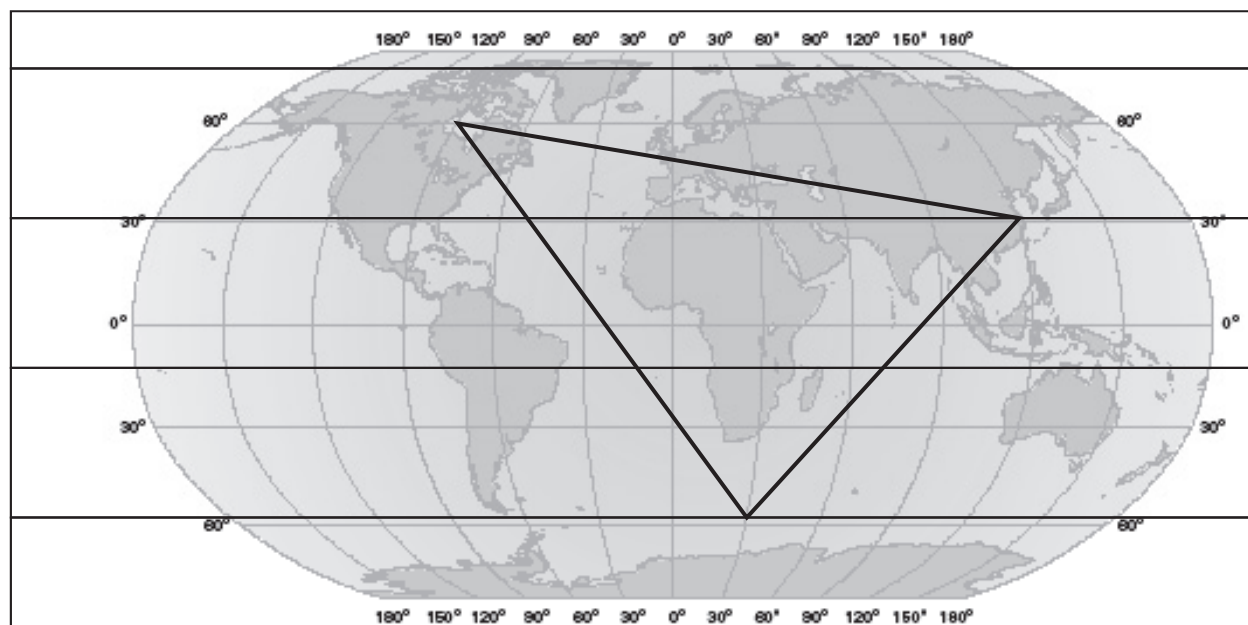
Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C
Eleven har ritat 1-2 koordinater på korrekt plats.	Eleven har ritat samtliga 3 koordinater på korrekt plats.

Korreakta svar

Kommentar: Det som bedöms är elevens markering av de tre koordinaterna. I uppgiften ombeds eleven att binda samman koordinaterna och sedan namnge den figur som visar sig. Dessa moment ska inte vägas in i bedömningen. Det innebär alltså att det är irrelevant om eleven svarat *kvadrat* istället för *triangel*. Huvudsaken är att koordinaterna ritats på rätt plats.

Uppgiftsformulering

Vilka fyra resurser är förnybara? Sätt kryss i rutorna.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen:

Det totala antalet korrekta svar räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för E	Belägg för C
2-3 korrekta svar	4 korrekta svar

Korrekta svar

Max antal korrekta svar: 4

Följande alternativ är korrekta:

Sol

Vatten

Skog

Vind

Kommentar: Om eleven har kryssat för fler än fyra alternativ så blir svaret på frågan ogiltigt, dvs. eleven får 0 korrekta svar.

Uppgiftsformulering

Skriv ett svar till Maria där du resonerar om fördelarna med vindkraft. Lyft fram olika argument för vindkraft och använd begrepp från rutan i ditt svar.

Förnybar energi, Hållbar utveckling, Klimatförändringar, Fossila bränslen

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl* underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter

- * Antal relevanta fördelar med vindkraft.
- * I vilken utsträckning innehåller elevens förklarande resonemang enkla/komplexa orsakssamband?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?
- * Värderar eleven vindkraftens fördelar/nackdelar utifrån olika perspektiv, t.ex. individ/samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven anger en relevant fördel med vindkraft. Elevens förklaringar innehåller ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett enkelt orsakssamband: Vindkraft är bra för miljön därför att det inte ger några farliga utsläpp.</p>	<p>Eleven anger minst två relevanta fördelar. Elevens förklaringar innehåller komplexa orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett komplext orsakssamband: Vindkraft är bra för miljön därför att det inte ger några farliga utsläpp vilket i sin tur kan göra att klimatförändringarna stoppas.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven anger minst två relevanta fördelar. Elevens förklaringar innehåller komplexa orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett komplext orsakssamband, se belägg för C.</p> <p>I sitt resonemang visar eleven att hon/han kan värdera vindkraftens fördelar/nackdelar utifrån olika perspektiv, t.ex. individ/ samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt.</p> <p>Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Exempel på elevsvar E

Hej Maria! Till och börja med så vill jag svara på frågan angående din oro om fågellivet. Mindre än 10 fåglar per år skadas på grund av vindkraftverk. Jag förstår att det kan vara störande med ljud där ni bor och detta kan åtgärdas med isolering. Det är ett litet pris att betala för att få förnybar energi som inte skadar miljön.

Kommentar: I den inledande delen av sitt svar bemöter eleven enbart Marias kritik mot vindkraft utan att resonera om fördelarna med vindkraft. Det är först i den avslutande meningen som eleven ger en relevant fördel som förklaras med ett enkelt orsakssamband (förnybar energi – skadar inte miljön).

Exempel på elevsvar C

Maria. Jag tycker du har fel. Vindkraft är en förnybar energikälla som med dess maskiner inte förstör landskapet och är miljövänlig. Det utger inga utsläpp och är bra om man vill stoppa klimatförändringarna. Därför är det bra med vindkraft.

Kommentar: Eleven anger flera relevanta fördelar med vindkraft. Eleven kopplar ihop fördelarna med vindkraft i ett mer komplext orsakssamband som består av mer än ett led (förnybart – miljövänligt – inga utsläpp – stoppar klimatförändringar). Eleven använder begreppet förnybar energikälla i ett relevant sammanhang, vilket visar att eleven förstår begreppets innebörd.

Exempel på elevsvar A

Maria! Visst har du en poäng i det du säger, om man bor i närheten av ett vindkraftverk kan det bli jobbigt men...

Vindkraft är en gratis (förutom utbyggnaden av själva kraftverket) och förnybar energikälla. När det blåser får vi energi och eftersom att det ändå finns ganska mycket vind här innebär det att vi kan utvinna en hel del. Samtidigt kommer inget behöva betalas för utvinning av råmaterial och hantering av avfallsprodukter. På bara detta kan vi spara hur mycket som helst.

Vi kommer att få minskat utsläpp av koldioxid och andra gaser vilket gör att inte klimatet påverkas. För en hållbar utveckling och framtid välj vindkraft, även om lite buller stör dig så är det till fördel för så många andra.

Kommentar: Eleven anger flera relevanta fördelar med vindkraft och dessa kopplas samman i ett mer komplext orsakssamband. Eleven använder även vid flera tillfällen geografiska begrepp på ett korrekt sätt i relevanta sammanhang. Den sista meningen i elevsvaret visar också att eleven på ett enkelt sätt kan se på frågan om utbyggnad av vindkraft utifrån olika perspektiv, genom att ställa nackdelen med vindkraft för den enskilde (Maria) mot nyttan med vindkraft för flertalet (många andra).

Tillgång till rent vatten

10

Uppgiftsformulering

Vilket/vilka samband kan du se mellan HDI och tillgång till rent vatten? Ge exempel.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C
Eleven visar att hon/han kan se något samband mellan HDI och tillgång till rent vatten.	Eleven visar att hon/han kan se något samband mellan HDI och tillgång till rent vatten. Eleven konkretiserar detta samband genom att hänvisa till något eller några relevanta länder/områden där sambandet syns.

Korreakta svar

Exempel på elevsvar E

Lågt HDI = lite vatten

Kommentar: Eleven visar på ett enkelt samband mellan HDI och tillgång till vatten.

Exempel på elevsvar C

Det är olika men i t.ex. Sverige ser man att det är högt HDI och mycket vatten.

Kommentar: Eleven ser ett samband och konkretiserar detta med ett relevant land.

Vatten, hälsa och utveckling

11

Uppgiftsformulering

Förklara på vilka olika sätt tillgång till rent vatten kan förbättra:

a) Barnens hälsa, villkor och framtid:

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl* underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter

- * I vilken utsträckning förklarar eleven hur barnens hälsa, villkor och/eller framtid kan förbättras?
- * I vilken utsträckning innehåller elevens förklaring enkla/komplexa orsakssamband?
- * Värderar eleven vattnets betydelse utifrån olika infallsvinklar (barns hälsa, villkor och framtid)?

Beskrivning av progressionen:

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
Eleven anger hur rent vatten kan förbättra antingen barnens hälsa, villkor eller framtid. Elevens förklaring innehåller ett enkelt orsakssamband. Exempel på enkelt orsakssamband: Barnen blir friskare när de inte dricker smutsigt vatten.	Eleven anger hur rent vatten kan förbättra antingen barnens hälsa, villkor eller framtid. Elevens förklaring innehåller ett komplext orsakssamband. Exempel på komplext orsakssamband: Barnen är extra känsliga för förorenat vatten och med rent vatten kan fler barn överleva och nå vuxen ålder.	Eleven värderar vattnets betydelse för barn utifrån olika infallsvinklar , t.ex. hon/han kopplar samman rent vatten med förbättrad hälsa som i sin tur leder till ökade möjligheter till skolgång/fritid/bättre framtid. Elevens förklaring innehåller ett komplext orsakssamband, se C.

Exempel på elevsvar E

Inte låta de arbeta och gå flera km efter vatten.

Kommentar: Eleven förklarar med ett enkelt orsakssamband hur barnens villkor kan förbättras om tillgången till rent vatten ökar.

Exempel på elevsvar C

I områden med orent vatten sprids sjukdomar lätt. Om vattnet hade varit rent så skulle inte några ovälskomna bakterier spridas. Barn har sämre immunförsvar än vuxna så de blir extra utsatta. Barn skulle få större chans att överleva.

Kommentar: Elevsvaret innehåller ett komplext orsakssamband där vattnets betydelse för barns hälsa förklaras i flera led. Eleven värderar vattnets betydelse utifrån en infallsvinkel (barns hälsa).

Exempel på elevsvar A

Genom att inte behöva oroa sig över att inte få vatten kan de fokusera på andra saker, som att skaffa sig utbildning eller leka. Risken för att bli sjuk minskar, därigenom också risken för att dö ung. Med rent vatten kan de känna sig friska och pigga och orka med allt de egentligen vill göra.

Kommentar: Elevsvaret innehåller ett komplext orsakssamband där eleven förklarar sambandet mellan rent vatten, hälsa och möjlighet till skolgång/fritid. Eleven värderar därmed vattnets betydelse utifrån olika infallsvinklar (barns hälsa, utbildning, fritid).

Uppgiftsformulering

Förklara på vilka olika sätt tillgång till rent vatten kan förbättra:

b) Ett lands möjligheter att utvecklas

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl* underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter

* I vilken utsträckning innehåller elevens förklaring enkla/komplexa orsakssamband?

* I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?

* Värderar eleven vattnets betydelse för ett lands utveckling utifrån olika perspektiv, t.ex. individ/samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Elevens förklaring innehåller ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på enkelt orsakssamband: Man kan odla mer och då kan fler tjäna pengar på sina grödor.</p>	<p>Elevens förklaring innehåller ett komplext orsakssamband.</p> <p>Exempel på komplext orsakssamband: Man kan odla mer och då kan fler grödor exporteras vilket i sin tur ger inkomster till landet.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Elevens innehåller ett komplext orsakssamband.</p> <p>Exempel på komplext orsakssamband, se C.</p> <p>I sitt förklarande resonemang visar eleven att hon/han kan värdera vattnets betydelse för ett lands utveckling utifrån olika perspektiv, t.ex. individ/samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt.</p> <p>Eleven använder även genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Kommentar: Exempel på vad som gör att ett elevsvar inte ger belägg för E är om det saknas en förklaring till hur/på vilket sätt rent vatten kan bidra till utveckling, t.ex. *Landet blir renare och folket mår bättre.*

Exempel på elevsvar E

Man kan odla fler saker fler saker, därmed mer mat, kryddor, grönsaker osv. Även ekonomin kan gå upp då och samhället blir enklare.

Kommentar: Eleven förklarar enkelt hur ett land kan utvecklas om tillgången till rent vatten ökar (ökad odling=bättre ekonomi).

Exempel på elevsvar C

När fler går i skola istället för att vara sjuka, dö eller hämta vatten får de utbildning, kan försörja sig och leda landet framåt.

Kommentar: Elevens förklaring till hur ett land kan utvecklas är mer komplex då hon/han kopplar samman rent vatten med utbildning, försörjningsmöjligheter och hela landets utveckling. Geografiska begrepp förekommer i mindre utsträckning, men de som används (se markering) används i ett relevant sammanhang.

Exempel på elevsvar A

Med mycket vatten kan man odla mer. Då kan fler få arbete och tillgång till mat. Landet kan gå fram ekonomisk eftersom fler är friska och orkar jobba (jordbruken skapar jobb och eftersom fler får rent vatten och mat kan fler arbeta). Landet kan exportera saker de odlar, eller annat de tillverkar och tjäna pengar som de kan lägga på annat som behövs för människornas och landets välmående.

Kommentar: Elevens förklaring innehåller komplexa orsakssamband, hon/han värderar vattnets betydelse utifrån olika perspektiv (individ – fler kan arbeta och få tillgång till mat, företag – jordbrukaren skapar jobb, samhälle – ökad export för landet). En annan stryka i elevsvaret är att eleven visar hur det sker en växelverkan mellan individens förbättrade villkor och samhällets utveckling. Eleven använder även geografiska begrepp i relevanta sammanhang (se markering).

Nya produktionsmönster

12

Uppgiftsformulering

a) Resonera om olika orsaker till det förändrade sättet att hantera fisk. Ta hjälp av begreppen i rutan.
Kostnader, Handel, Löner, Arbetskraft, Transport, Teknik

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka var olika varor och tjänster produceras och konsumeras, och beskriver då *enkla/förhållandevis komplexa/komplexa* geografiska mönster av handel och kommunikation samt för *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl* underbyggda resonemang om hur dessa mönster ser ut och hur de har förändrats över tid samt orsaker till och konsekvenser av detta.

Bedömningsaspekter

- * Antal relevanta orsaker till det förändrade sättet att hantera fisk.
- * I vilken utsträckning innehåller elevens förklaringar enkla/komplexa orsakssamband?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?
- * Visar eleven att hon/han kan förklara förändringen utifrån olika perspektiv, t.ex. individ/ samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt.

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
Eleven anger en relevant orsak till förändringen. Elevens förklaring innehåller ett enkelt orsakssamband. Exempel på enkelt orsakssamband: En orsak till att det ser ut så här är att lönerna är lägre i Asien.	Eleven anger två relevanta orsaker till förändringen. Minst en av dessa innehåller ett komplext orsakssamband. Exempel på komplext orsakssamband: En orsak till att det ser ut så här är att lönerna är lägre i Asien och att företagen på så sätt kan tjäna mer pengar på sin produkt. Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.	Eleven anger två relevanta orsaker till förändringen. Minst en av dessa innehåller ett komplex orsakssamband. Exempel på komplext orsakssamband, se C. I sitt resonemang visar eleven att hon/han kan förklara förändringen utifrån olika perspektiv , t.ex. individ/ samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt. Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar E

Fisken tillverkas utomlands därför att arbetarna ofta har lägre löner där. Handeln ökade för det fanns mer kommunikation med transporter och tekniken utvecklades hela tiden.

Kommentar: Eleven lyfter fram en relevant orsak, lägre löner. Eleven tar även upp kommunikationer, transporter och teknik, men endast som en beskrivning av ett allmänt mönster. Här finns således ingenting som *förklarar* på vilket sätt dessa faktorer har haft betydelse för det förändrade sättet att hantera fisk på.

Exempel elevsvar C

Man sänker kostnaderna genom att låta fisken transporteras till Kina där arbetskraften är billig. Med dagens teknik (bättre fartyg) är det också möjligt och ekonomiskt givande att låta fisken förpackas på andra sidan jordklotet.

Kommentar: Eleven lyfter fram två relevanta orsaker (billigare arbetskraft och förbättrad teknik). Eftersom eleven anger på vilket sätt företagen gynnas av billig arbetskraft (sänkta kostnader) är det därför ett bra exempel på ett komplext orsakssamband. Elevsvaret innehåller geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar A

Det har väl med att göra att många företag har flyttat sina fabriker till Kina. Och det beror ju på ett flertal saker. Det finns mer arbetskraft och lönerna är oftast lägre. Vi har fått bättre teknik och kan därför transportera fisken till Kina och tillbaka så att företagen kan dra fördel av de låga lönerna som finns i Asiatiska länder. Det har också med att världen har blivit mer globaliserad vilket gör att handel som förr bara var lokal, nu blivit global.

Kommentar: Eleven lyfter fram olika relevanta orsaker, lägre löner, bättre transporter och globalisering och dessa sammankopplas i ett komplext orsakssamband. Olika orsaker relateras till varandra i ett meningsfullt sammanhang. Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang. Den sista meningen är ett exempel på hur eleven förklarar förändringen utifrån olika perspektiv (dåtid/nutid/framtid, lokal/global).

Uppgiftsformulering

- b) Vilka konsekvenser kan det förändrade sättet att hantera fisk leda till? Ta hjälp av orden i rutan.
Arbetsstillfällen, Miljö, Konkurrens, Hållbar utveckling, Producent, Konsument

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka var olika varor och tjänster produceras och konsumeras, och beskriver då *enkla/förhållandevis komplexa/komplexa* geografiska mönster av handel och kommunikation samt för *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl* underbyggda resonemang om hur dessa mönster ser ut och hur de har förändrats över tid samt orsaker till och konsekvenser av detta.

Bedömningsaspekter

- * Antal relevanta konsekvenser av det förändrade sättet att hantera fisk.
- * I vilken utsträckning innehåller elevens förklaringar enkla/komplexa orsakssamband?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?
- * Visar eleven att hon/han kan se på konsekvenserna utifrån olika perspektiv, t.ex. individ/samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt.

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven anger en relevant konsekvens av förändringen. Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på enkelt orsakssamband: Ökade transporter gör att haven förorenas mer.</p>	<p>Eleven anger två relevanta konsekvenser av förändringen. Elevens resonemang innehåller minst ett komplext orsakssamband.</p> <p>Exempel på komplext orsakssamband: Eftersom transporterna ökar blir det också mer föroreningar. Det kan leda till att miljön i havet förstörs och att fisk blir utrotad.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven anger två relevanta konsekvenser av förändringen. Elevens resonemang innehåller minst ett komplext orsakssamband.</p> <p>I sitt resonemang visar eleven att hon/han kan se på konsekvenserna utifrån olika perspektiv, t.ex. individ/ samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt.</p> <p>Eleven använder även genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Exempel på elevsvar E

Miljön tar mer skada av alla utsläpp från transporterna. Konsumeras mer blir det fler konkurrenter.

Kommentar: Eleven anger en relevant konsekvens av det förändrade sättet att hantera fisk, att miljön skadas på grund av ökade utsläpp från transporter. Eleven förklarar med ett enkelt orsakssamband. Den sista meningen är outvecklad och eleven har inte visat hur den är kopplad till frågeställningen.

Exempel på elevsvar C

Det minskar arbetstillfällena i Sverige, om vi köper all fisk från något annat land så får de som arbetar med att till exempel stycka fisk inget jobb här i Sverige. Miljön påverkas av att det blir så långa transportresor. Konkurrensen blir hög mellan de olika konkurrenterna och vi som konsumerar vet inte längre vad det är för fisk vi stoppar i oss.

Kommentar: Eleven anger tre relevanta konsekvenser av det förändrade sättet att hantera fisk, men endast en av dem förklaras i ett mer komplext orsakssamband (hur och varför arbetstillfällena i Sverige påverkas). Eleven använder geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar A

Med att man gör så här blir det färre arbetstillfällen i Sverige. För de som vill jobba med fisk och vi i Sverige har jobbat med fisk genom hela historien. Och med att det blir billigare att göra i ordning fisken i Kina så blir de svenska fiskarna utkonkurrerade och det leder till arbetslöshet. Miljön tar också skada för alla utsläpp som fartygen släpper ut på varje resa. Och med att man kan göra i ordning så mycket fisk blir det överfiske på torsk och då rubbas ekosystemet i havet. Det blir ju bättre för konsumenten när priserna blir lägre. Men då är frågan om det är bättre med billig fisk som förstör miljön eller lite dyrare fisk som inte gör denna resa.

Kommentar: Eleven ger tre exempel på konsekvenser som detta kan leda till. Elevens resonemang kring konsekvenserna för arbetstillfällena i Sverige och för miljön i havet innehåller komplexa orsakssamband, flera orsaker relateras till varandra i ett meningsfullt sammanhang. Eleven visar också i sitt resonemang att hon/han ser på frågan utifrån ett tidsperspektiv (att fiskenäringen har varit stor i Sverige men idag är på nedgång på grund av denna utveckling). Elevsvaret innehåller flera geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Uppgiftsformulering

Vilka olika orsaker finns till att människor väljer att flytta från ett land till ett annat? Resonera med hjälp av begreppen i rutan: Permanent migration, Kön, Tillfällig migration, Sexualitet, Frivillig migration, Klass, Påtvingad migration, Etnicitet.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har *grundläggande/goda/mycket goda* kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl* underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter

- * Anger eleven minst två relevanta orsaker till migration?
- * I vilken utsträckning innehåller elevens resonemang enkla/komplexa orsakssamband?
- * Visar eleven i sitt resonemang att hon/han kan ange orsaker till migration utifrån något av följande perspektiv; kön, sexualitet, klass, etnicitet?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i ett relevant sammanhang?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven anger minst två relevanta orsaker till migration.</p> <p>Elevens resonemang innehåller enkla orsakssamband, t.ex: En orsak kan vara krig. Eftersom krig är farligt tvingas människor fly.</p>	<p>Eleven anger minst två relevanta orsaker till migration.</p> <p>En av följande bedömningsaspekter uppfylls:</p> <p>Elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband, t.ex: Om landets ekonomi är svag kan det leda till arbetslöshet som i sin tur leder till migration av arbetskraft.</p> <p>eller</p> <p>I sitt resonemang visar eleven att hon/han kan ange orsaker till migration utifrån något av följande perspektiv; kön, sexualitet, klass, etnicitet.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven anger minst två relevanta orsaker till migration.</p> <p>Båda av följande bedömningsaspekter uppfylls:</p> <p>Elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband. Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.</p> <p>och</p> <p>I sitt resonemang visar eleven att hon/han kan ange orsaker till migration utifrån något av följande perspektiv; kön, sexualitet, klass, etnicitet.</p> <p>Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Kommentar: Om eleven endast räknar upp orsaker men inte förklarar varför människor flyttar på grund av dessa ges inte belägg för E.

Ex. krig, svält, diktatur, säljas

Exempel på elevsvar E

Av anledningar som gör att dem inte kan stanna i sitt land. Framförallt om deras liv står på spel. Men även självklart av anledningar som jobb eller kärlek i ett annat land.

Kommentar: Eleven anger tre relevanta orsaker till att människor flyttar. Eleven förklarar dessa med enkla orsakssamband.

Exempel på elevsvar C

Människor som känner sig hotade på grund av t.ex. sexualitet, etnicitet, religion kan antingen frivilligt flytta men också tvingas till det. Kvinnor och lägre klasser tvingas ofta leva osanitärt, hungriga och fattiga och då kan migration vara en välkommen möjlighet.

Kommentar: Eleven anger två relevanta orsaker till att människor flyttar, Resonemanget kring dessa orsaker innehåller enkla orsakssamband. Eleven förklarar hur kön och etnicitet kan vara orsak till att människor flyttar och elevsvaret uppfyller således en av de två bedömningsaspekter som krävs för C. Geografiska begrepp förekommer i mindre utsträckning.

Exempel på elevsvar A

I många länder är det krig och exempel obligatoriskt för pojkar att gå med som soldat eller så kan det bara vara farligt att vara där just då. Och då kan man skickas iväg på tillfällig migration tills kriget är över. Sen kanske du är homosexuell och det är olagligt i ditt land så du får permanent migration för att du kommer att skadas om du åker tillbaka. De finns massa anledningar, exempel tjejer för att de inte har några rättigheter i sina egna länder så de får åka till ett annat land för att få det bättre.

Kommentar: Eleven anger flera relevanta orsaker och elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband. Eleven använder flera geografiska begrepp i relevanta sammanhang och konkretiserar skillnaden mellan permanent och tillfällig migration (även om språket inte är helt grammatiskt korrekt så visar eleven att hon/han förstår begreppens innebörd). I sitt resonemang visar eleven dessutom med relevanta exempel att hon/han kan se hur migration kan vara kopplat till kön och sexualitet.

Namn, läge och storlek

14

Uppgiftsformulering

Uppgiften består av 12 flervalsfrågor. Eleven ska kryssa för ett alternativ. Fler än ett kryss gör svaret ogiltigt.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har *grundläggande/goda/mycket goda* kunskaper om världsdelarnas namngeografi och visar det genom att med *viss/relativt god/god* säkerhet beskriva lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt.

Beskrivning av progressionen:

Elevens kunskaper i namngeografi prövas vid två olika tillfällen i provet, i den här uppgiften samt i uppgift 1 (Var ligger platserna?). Det totala antalet korrekta svar på båda uppgifterna räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan. Korrekta svar på uppgift 1 finns på sida 7.

Det totala antalet korrekta svar på båda uppgifterna är 22 (10+12).

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
8-12 korrekta svar	13-17 korrekta svar	18-22 korrekta svar

Korrekta svar

Max antal korrekta svar: 12

- a) *Danmark*
- b) *Ryssland*
- c) *Indien*
- d) *Australien*
- e) *Indonesien*
- f) *Paraguay*
- g) *Japan*
- h) *Turkiet*
- i) *Sydney*
- j) *Tokyo*
- k) *Himalaya*
- l) *Mississippi*

Delprov B - Klimatdiagram

15

Uppgiftsformulering

Vilken stad beskrivs i de olika påståendena? Kryssa för rätt stad.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

Det totala antalet korrekta svar räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för E	Belägg för C
2-3 korrekta svar	4-5 korrekta svar

Korrekta svar

Max antal korrekta svar: 5

	Muktsewar	Allahabad	Dacca
Här är medeltemperaturen under 10°C i februari.	☒	☐	☐
Denna stad har störst årsnederbörd.	☐	☐	☒
Här är april den torraste månaden.	☐	☒	☐
Här är medeltemperaturen över 30°C i juni.	☐	☒	☐
Här kommer 420 mm regn i juni.	☐	☐	☒

Kommentar: Om eleven kryssat för mer än en stad på någon av delfrågorna bedöms svaret på den delfrågan som ogiltigt.

Uppgiftsformulering

Förklara vad som kännetecknar monsunklimat.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

* Visar eleven i sitt svar att hon/han förstår att monsunklimat innebär en tydlig årstidsvariation i nederbörden?

Beskrivning av progressionen:

Belägg för E
Eleven förklarar att monsunklimat innebär en tydlig årstidsvariation i nederbörden.

Exempel på förklaringar som inte ger belägg för E:

Eleven har endast kopplat begreppet monsunklimat till temperatur, t.ex. det är varmt under en period varje år.

Eleven förklarar monsunklimat som ett klimat som kännetecknas av hög nederbörd, t.ex. det är väldigt hög nederbörd.

Exempel på elevsvar E

Du har torrperiod under vinterhalvåret medan på sommaren trappas det upp mer och mer och detta är då en regnperiod.

Kommentar: Eleven förklarar att nederbörden varierar tydligt över året (torrperiod och regnperiod).

Himalaya

17

Uppgiftsformulering

Himalaya är ett stort bergsområde. Förklara varför det finns ett stort bergsområde just här.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Kommentar: Uppgiften utgår från den geografiska frågeställningen *Varför så just här?*

Bedömningsaspekter

* På vilket sätt kopplar eleven samman bergskedjans läge med kollisionszonen mellan två litosfärplattor?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E
Elevens förklaring visar en förståelse för att bergskedjans läge beror på att det finns en plattgräns här. t.ex. anger att det finns en plattgräns vid Himalaya.

Exempel på elevsvar E

Himalaya ligger på gränsen mellan plattorna.

Kommentar: Eleven kopplar ihop bergskedjans placering med att det finns en plattgräns där.

Den indiska plattan och den eurasiska plattan möts just där Himalaya befinner sig. Dessa plattor rör sig troligtvis mot varandra och bildar bergskedjan.

Kommentar: Eleven kopplar ihop bergskedjans placering med att två plattor kolliderar där och att detta leder till att berg bildas.

Uppgiftsformulering

a) Förklara vilket samband som finns mellan höjd över havet och befolkningstäthet i Himalaya.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

* Kombinerar eleven information från de båda kartorna för att uttrycka sambandet mellan höjd över havet och befolkningstäthet?

* Ser eleven ett korrekt samband (hög höjd – låg befolkningstäthet)?

Beskrivning av progressionen:

Belägg för E
Eleven förklarar att hög höjd innebär låg befolkningstäthet i Himalaya.

Exempel på elevsvar E

Då Himalaya befinner sig 2 500 m ö h eller mer så lever mycket få människor i detta område.

Kommentar: Eleven visar att hon/han har läst av båda kartorna korrekt och uttrycker ett korrekt samband mellan de båda faktorerna (hög höjd – låg befolkningstäthet).

Uppgiftsformulering

b) Resonera om vad detta samband kan bero på. Ta hjälp av begreppen i rutan.

Klimat, Odling, Försörjningsmöjligheter, Kommunikationer

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har *grundläggande/goda/mycket goda* kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl* underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter

* Antalet relevanta förklaringar till att bergsområdet är glesbefolkat.

* I vilken utsträckning innehåller förklaringarna enkla/komplexa orsakssamband?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C
<p>Eleven anger en relevant förklaring till att bergsområdet är glesbefolkat. Förklaringen innehåller ett enkelt orsakssamband:</p> <p>Exempel på enkelt orsakssamband: Det bor färre människor i höga berg eftersom klimatet är kallt där.</p>	<p>Eleven anger minst två relevanta förklaringar till att bergsområdet är glesbefolkat.</p> <p>Åtminstone en av förklaringarna innehåller ett komplext orsakssamband.</p> <p>Exempel på komplext orsakssamband: Det bor färre människor i höga berg eftersom klimatet är kallt där och då blir det svårt att odla.</p>

Exempel på elevsvar E

Det beror på att klimatet är kallt i bergen.

Kommentar: Eleven ger en relevant förklaring till varför befolkningstätheten är låg i bergsområdet. Förklaringen innehåller ett enkelt orsakssamband.

Exempel på elevsvar C

Försörjningsmöjligheterna kanske inte är så stora om man bor i ett berg. Det kan vara svårt att odla, men om man gör det är det nog för eget bruk då det är svårt att transportera varor upp och ner från ett bergsområde. Telefonledningar funkar nog inte, brist på sjukhus m.m.

Kommentar: Eleven ger flera relevanta förklaringar till varför befolkningsfördelningen är låg i bergsområdet. Elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband (försörjningsmöjligheterna i bergsområdet kopplas ihop med svårigheten att odla och bergsområdets transporthinder).

Den tätbefolkade flodslätten

19

Uppgiftsformulering

a) Vilka grödor odlas längs Ganges enligt kartan Indien/Bangladesh organisk produktion? Kryssa för två alternativ.

b) Vilka av följande städer ligger längs Ganges? Kryssa för två alternativ.

c) Rangordna följande städer efter antal invånare. Börja med den stad som har minst antal invånare.

Delhi New Delhi Kanpur

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt

Beskrivning av progressionen:

Det totala antalet korrekta svar på uppgift 19 a-c räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för E	Belägg för C
3-5 korrekta svar	6-7 korrekta svar

Korrekta svar

Max antal korrekta svar: 7

a) Alternativ ett: **bananer**

Alternativ tre: **ris**

b) Alternativ tre: **Kanpur**

Alternativ fyra: **Kolkata**

c) Korrekt ordning är:

1. New Delhi

2. Kanpur

3. Delhi

Kommentar: Om eleven har kryssat för fler än två alternativ i uppgift 19 a och 19 b blir svaret på hela delfrågan ogiltigt (eleven får 0 korrekta svar på den delfrågan).

Uppgiftsformulering

Vilka olika förklaringar finns till att områden vid floder ofta är tätbefolkade? Resonera:

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har *grundläggande/goda/mycket goda* kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl* underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av befolkningsfördelning, migration, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.

Bedömningsaspekter

- * Antal relevanta förklaringar till varför områden vid floder är tätbefolkade (t.ex. vatten till hushåll, vatten till jordbruk, floden som transportled eller floden som energikälla).
- * I vilken utsträckning innehåller elevens förklaringar enkla/komplexa orsakssamband?
- * Visar eleven i sitt resonemang att hon/han kan anlägga ett historiskt perspektiv på flodernas betydelse för befolkningsfördelningen?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven ger en relevant förklaring till varför områden vid floder är tätbefolkade.</p> <p>Elevens förklaring innehåller ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på enkelt orsakssamband: Människor bor vid floder eftersom de är bra transportvägar.</p>	<p>Eleven ger minst två relevanta förklaringar till varför områden vid floder är tätbefolkade.</p> <p>Elevens båda förklaringar innehåller enkla orsakssamband.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven ger minst två relevanta förklaringar till varför områden vid floder är tätbefolkade.</p> <p>Elevens förklaring innehåller komplexa orsakssamband, t.ex eftersom floder är bra transportvägar har de underlättat handel vilket i sin tur lett till att människor bosatt sig längs dem.</p> <p>Eleven visar också i sitt resonemang att hon/han förstår flodernas historiska betydelse för befolkningsfördelningen (tidsperspektiv).</p> <p>Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Kommentar: För att få belägg för E krävs att någon av elevens förklaringar är relevant. På individnivå finns flera olika förklaringar till varför människor vill bo vid floder. En hög befolkningstäthet vid floder måste dock förklaras utifrån människors behov av vatten till hushåll/jordbruk/industri eller flodens funktion som transportled/kommunikationsled/energikälla. Ett svar som *För att dom tycker att det är fint där räcker* således inte för att ge belägg för E.

Exempel på elevsvar E

För att det finns vätska till både djur och människor, väldigt mycket fisk, t.ex. lax finns i floder.

Kommentar: Eleven ger en förklaring till varför områden vid floder är tätbefolkade, förklaringen innehåller ett enkelt orsakssamband (vatten ger föda till djur/människor).

Exempel på elevsvar C

Floder kan göra så att man kan frakta föremål, fiska, åka båt och färdas på olika sätt. Vattnet i floden kan användas för att dricka eller laga mat och därför vill människor gärna bo nära en flod.

Kommentar: Eleven ger tre olika exempel på varför områden vid floder är tätbefolkade; vatten som transportväg, hushållsanvändning (dricka och laga mat) och floden ger föda (fiske). Elevsvaret innehåller enbart enkla orsakssamband. Geografiska begrepp förekommer i mindre utsträckning.

Exempel på elevsvar A

Floder har alltid varit viktiga för människor och därför har människor alltid velat bo vid floder. På floderna kan man transportera saker mellan olika städer vilket har gynnat handel. Floderna ger också vatten till böndernas åkrar så att de kan odla saker. Vattnet används också för att tvätta, laga mat och dricka. Utan vatten kan vi inte leva och därför bosätter sig människor vid floder.

Kommentar: Eleven ger tre olika exempel på varför områden vid floder är tätbefolkade; vatten som transportväg, bevattning, hushållsanvändning (tvätta, laga mat och dricka). Första meningen i elevsvaret visar att eleven ser på flodernas betydelse för befolkningsfördelningen utifrån ett historiskt perspektiv. Elevsvaret innehåller geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Uppgiftsformulering

Ganges är en av de floder i världen som innehåller mest vatten. Men på senare tid har mängden vatten som slutligen når havet minskat kraftigt. Vad kan det finnas för olika orsaker till detta? Resonera:

Bedömningsaspekter

- * Antal relevanta förklaringar till att vattnet i floden minskat.
- * I vilken utsträckning innehåller elevens resonemang enkla/komplexa orsakssamband?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven ger en relevant förklaring till att vattnet i floden har minskat. Elevens förklaring innehåller ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på enkelt orsakssamband: Ju fler människor som använder vattnet desto mindre vatten blir kvar i floden.</p>	<p>Eleven ger två relevanta förklaringar till varför vattnet i floden har minskat. En förklaring innehåller ett komplext orsakssamband.</p> <p>Exempel på komplext orsakssamband: befolkningsökning i kombination med ökat vattenuttag som förklaring till att vattnet i floden minskat.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven ger minst två relevanta förklaringar till varför vattnet i floden har minskat. Båda förklaringarna innehåller komplexa orsakssamband.</p> <p>Exempel på komplext orsakssamband, se C.</p> <p>Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Kommentar: Det finns flera tänkbara förklaringar till att vattenflödet i en flod minskar. I uppgiften ska eleven *resonera* om vilka olika förklaringar som *kan* finnas till att vattenflödet minskar i Ganges.

Exempel på vilka förklaringar som kan bedömas som relevanta: tätbefolkat område, klimatförändringar, ökad konsumtion av vatten (hushåll/industri/jordbruk), dammbyggen, befolkningstillväxt, konstbevattning, ökad odling av grödor som kräver mycket vatten.

Exempel på elevsvar E

Den självklara förklaringen är att flodens vatten används av de miljontals människor som försörjer sig på den varje dag.

Kommentar: Eleven ger en enkel men relevant förklaring till att vattnet i floden minskat. Resonemanget innehåller ett enkelt orsakssamband.

Exempel på elevsvar C

Man har börjat bygga damm som tar in vatten. Detta gör att allt vatten inte rinner vidare utan stannar istället. Mycket vatten används även till jordbruket som är stort i området.

Kommentar: Eleven ger två relevanta förklaringar. Eleven förklarar på vilket sätt dammbyggen bidrar till minskat vattenflöde (dammarna gör att vattnet stannar) och detta är därför ett exempel på ett komplext orsakssamband. Geografiska begrepp förekommer i mindre utsträckning.

Exempel på elevsvar A

Isen i Himalaya kan ha minskat i storlek p.g.a miljöförändringar. Befolkningen har säkert blivit större, då vi är väldigt många i världen nu. Detta ökar efterfrågan av vatten. Stora industrier kan komma från andra länder och ta mer vatten än vanligt. Mer människor (större population) leder till större efterfrågan av mat, och när odlingen blir större används mer vatten. Mycket vatten kan avdunsta mer på väg mot havet på grund av den globala uppvärmningen. Större industrier, större konsumtion av kött, större koldioxidutsläpp leder till varmare klimat vilket får mer vatten att avdunsta.

Kommentar: Eleven ger flera relevanta förklaringar, varav flera underbyggs med konkreta exempel (t.ex. klimatförändringar som en följd av ökad köttkonsumtion). Elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband och geografiska begrepp. Eleven visar hur olika orsaker i kombination kan förklara att flodens vatten minskar.

Uppgiftsformulering

Vad är ett delta? Rita och förklara.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- * Kopplar eleven begreppet delta till platsen där en flod mynnar ut i hav/sjö?
- * Beskriver eleven, antingen i bild eller i text, vad som är kännetecknande för ett delta (att floden delas upp i mindre grenar innan den når havet)?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C
Eleven visar antingen i bild eller i text att hon/han vet att begreppet delta är kopplat till när floden mynnar ut i ett hav/en sjö .	Eleven visar antingen i bild eller i text att hon/han vet att begreppet delta är kopplat till när floden mynnar ut i ett hav/en sjö . Eleven visar dessutom, antingen i bild eller i text, att hon/han förstår vad som är kännetecknande för ett delta (att floden delas upp i mindre grenar innan den når havet).

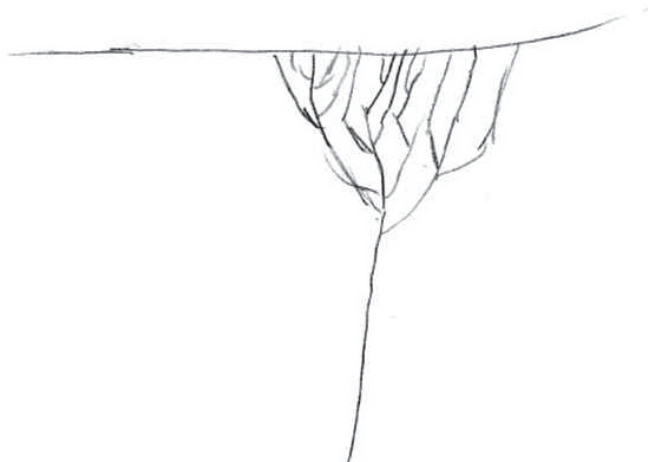
Exempel på elevsvar E

Där en flod mynnar ut i havet

Kommentar: Eleven har gett en kortfattad förklaring som kopplar begreppet delta till en flodmynning. Eleven har dock varken i bild eller i text förklarat vad som är kännetecknande för ett delta.

Exempel på elevsvar C

Ex. 1

Ett delta är en flod som delas upp till flera småfloder. Ett exempel är deltat i Egypten.

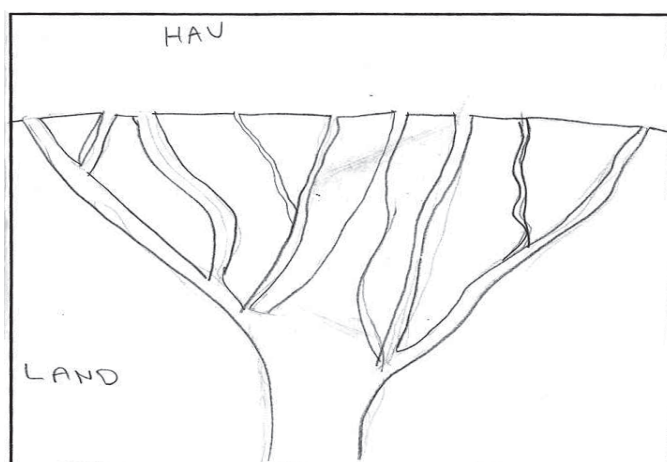
Kommentar: Tillsammans visar elevens bild och text att eleven har en korrekt förståelse av vad ett delta är.

Ex. 2

Jag tror att det är när en flod mynnar ut i havet och delar upp sig i mindre smågrenar. Städer kan ibland byggas vid deltan eftersom det finns mycket vatten där.

Kommentar: Elevens förklaring i text är tillräcklig för att eleven ska få belägg för C. Eleven kopplar ihop begreppet med flodmynning och beskriver även vad som är kännetecknande för ett delta (delar upp sig i smågrenar).

Ex. 3

Kommentar: Här räcker bilden som eleven ritat för att eleven ska få belägg för C. I bilden framgår att eleven förstår att ett delta ligger vid kusten där floden mynnar ut i havet och eleven har också visat vad som är kännetecknande för ett delta (att floden delar upp sig i många små grenar).

Uppgiftsformulering

Ge minst två olika exempel på intressekonflikter som kan finnas kring flodens vatten och förklara vad dessa intressekonflikter handlar om.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan använda geografiska begrepp på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Kommentar: Genom att eleven ger exempel på intressekonflikter i det aktuella området visar hon/han på en förståelse för begreppets innebörd och att hon/han kan förklara begreppets innebörd utifrån ett givet sammanhang.

Bedömningsaspekter

* I vilken utsträckning visar eleven att hon/han förstår innebörden av begreppet intressekonflikt?

Beskrivning av progressionen:

Belägg för E	Belägg för C
Eleven ger exempel på relevanta intressen kring hur flodens vatten ska användas, men kopplar inte begreppet intressekonflikt till att det handlar om motstridiga intressen.	Eleven ger exempel på relevanta intressekonflikter kring hur flodens vatten ska användas. Av elevens förklaringar framgår att hon/han förstår att begreppet intressekonflikt handlar om motstridiga intressen.

Exempel på elevsvar E

Lätt att odla, många vill åt odlingsplatserna. Man vill ha vatten som man sedan kan rena åt sig själv.

Kommentar: Eleven ger exempel på intressen som finns kring flodens vatten; till odling, till hushåll ("åt sig själv"). Eleven pekar dock inte tydligt ut några motstridiga intressen.

Exempel på elevsvar C

När floden mynnar ut vill man ha vattnet till odling men vattnet försvinner längre upp. Man vill dumpa skräp i floden, men också dricka/odla etc.

Kommentar: Eleven identifierar en relevant intressekonflikt, människors förbrukning av vatten uppströms gentemot människors behov av vatten nedströms.

Vissa vill att mangroveskogen ska vara kvar för fiske, medicin, ved o.s.v. Vissa vill skövla den för att odla räkor. Man vill använda Ganges till konstbevattning men detta kan leda till att vattnet i floden minskar.

Kommentar: Eleven visar hur lokalbefolkningens behov av mangroveskog ställs mot räkodlarnas intressen.

Uppgiftsformulering

a) Resonera om varför området är sårbart. Ta hjälp av följande frågor:

Vilka naturgivna risker och hot finns här? Varför finns dessa naturgivna risker och hot just här? Hur påverkas dessa risker och hot av områdets utvecklingsnivå, befolkningstäthet och markanvändning?

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker på ett *i huvudsak/relativt väl/väl* fungerande sätt.

Kommentar: Det här är exempel på en uppgift som prövar flera av kursplanens förmågor i geografi. Uppgiften prövar dock i första hand elevens förmåga att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker.

Bedömningsaspekter

- * I vilken utsträckning använder eleverna kartorna för att identifiera vilka naturgivna risker/hot som finns i området?
- * I vilken utsträckning innehåller elevens förklaringar enkla/komplexa orsakssamband?
- * Visar eleven att hon/han förstår hur olika faktorer i kombination kan påverka sårbarheten i området (t.ex. hur konsekvenserna av en naturkatastrof kan förvärras av hög befolkningstäthet)?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven använder information från minst en karta och identifierar med hjälp av den en naturgiven risk som finns i området.</p> <p>Eleven ger en relevant förklaring till varför denna risk finns just här och elevens förklaring innehåller ett enkelt orsaks-samband.</p> <p>Exempel på ett enkelt orsaks-samband: Området ligger vid en plattgräns vilket innebär risk för jordbävning.</p>	<p>Eleven använder information från olika kartor och identifierar två naturgivna risker som finns i området.</p> <p>Eleven ger relevanta förklaringar till varför dessa risker finns just här. Elevens förklaringar innehåller ett komplext orsaks-samband.</p> <p>Exempel på ett komplext orsaks-samband: Området ligger vid en plattgräns. Vid dessa finns risk för jordbävning och tsunamier som i sin tur kan leda till förstörelse och översvämning.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven använder information från olika kartor och identifierar två naturgivna risker som finns i området.</p> <p>Eleven ger relevanta förklaringar till varför dessa risker finns just här. Elevens förklaringar innehåller komplexa orsaks-samband.</p> <p>Exempel på komplexa orsaks-samband, se C.</p> <p>Elevens resonemang visar att hon/han förstår hur faktorer som utvecklingsnivå, befolkningstäthet och markanvändning kan påverka sårbarheten i området, t.ex. hur landets utvecklingsnivå kan förvärra konsekvenserna av en jordbävning, t.ex. ökad risk för sjukdomsspridning.</p> <p>Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Exempel på elevsvar E

Området ligger vid havet och har väldigt många floder. Om havsnivån skulle öka skulle det leda till att stora delar av området skulle bli tvungna att evakueras på grund av en höjd vattennivå och översvämningar.

Kommentar: Eleven har använt information från en karta och anger en relevant naturgiven risk som finns i området (översvämning). Eleven ger en enkel förklaring till varför denna risk finns just där (klimatförändringar).

Exempel på elevsvar C

Platsen ligger belägen i Asien, Indien/Bangladesh. Runt där finns de mest befolkningsrika länderna där det finns fattigdom och sjukdomar. Det regnar även väldigt mycket som kan leda till översvämning av både stora och små slag. Att deras åkrar översvämmas och de kan förlora sina jordbruksställgångar och bli utan mat eller de kan förlora sina hem.

Kommentar: Eleven har använt information från olika kartor och drar med hjälp av dem relevanta slutsatser om vilka naturgivna risker och hot som finns i området. Elevens resonemang består till största delen av enkla orsakssamband. Resonemanget om risken för översvämningar är dock ett exempel på ett komplext orsakssamband (hög nederbörd – risk för översvämning – hemlöshet/förstörda skördar). Eleven använder geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar A

Området är en väldigt sårbar plats eftersom både kollisionszoner och förkastningszoner går genom området. Området har dessutom väldigt hög nederbörd och är även överbefolkat. Eftersom det regnar så mycket kan det lätt bli översvämningar vilket hårt drabbar överbefolkade städer och sambällen eftersom hus och gator förstörs och skörden också. Med tanke på det låga väståndet i landet sprids säkert mycket sjukdomar och folk har kanske inte heller råd att bygga upp hus och gator efter översvämningar eller naturkatastrofer och därför blir även gator skitiga, bakteriefyllda o s v.

Kommentar: Eleven har använt information från olika kartor och drar med hjälp av informationen relevanta slutsatser om vilka naturgivna risker och hot som finns i området. Eleven kombinerar tre kartor (nederbörd - befolkningstäthet – utvecklingsnivå) och förklarar hur dessa faktorer i kombination ökar områdets sårbarhet vid översvämningar. En annan styrka är att eleven kan se platsens sårbarhet i ett längre tidsperspektiv (översvämningens konsekvenser på längre sikt). Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Uppgiftsformulering

b) Ge förslag på åtgärder som kan minska sårbarheten i området. Förklara också varför dessa åtgärder skulle göra området mindre sårbart. Ta hjälp av begreppen:

Individ, Samhälle, Nutid, Framtid, Lokalt, Globalt

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan resonera om olika ekologiska, ekonomiska och sociala hållbarhetsfrågor och redogör då för *enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/väluvecklade och väl* underbyggda förslag på lösningar där några konsekvenser för människa, samhälle och natur vägs in.

Bedömningsaspekter

- * Antal förslag till relevanta åtgärder som kan minska sårbarheten i området.
- * I vilken utsträckning innehåller elevens förklaringar enkla/komplexa orsakssamband?
- * Utgår elevens förslag till åtgärder från olika perspektiv, t.ex individ/samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt?
- * I vilken utsträckning använder eleven geografiska begrepp i relevanta sammanhang?

Beskrivning av progressionen

Belägg för E	Belägg för C	Belägg för A
<p>Eleven ger förslag till en relevant åtgärd och förklarar med ett enkelt orsakssamband hur denna åtgärd minskar sårbarheten.</p> <p>Exempel på ett enkelt orsakssamband: Man kan installera en tsunamivarning som skydd mot tsunami.</p>	<p>Eleven ger förslag till minst två relevanta åtgärder. I ett av fallen förklarar eleven med ett komplex orsakssamband hur denna åtgärd minskar sårbarheten.</p> <p>Exempel på ett komplext orsakssamband: Man kan installera en tsunamivarning som gör att människor hinner sätta sig i säkerhet vid tsunami.</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven ger förslag till minst två relevanta åtgärder. I ett av fallen förklarar eleven med ett komplex orsakssamband hur denna åtgärd minskar sårbarheten, se C.</p> <p>Eleven förslag till åtgärder utgår från olika perspektiv t.ex individ/samhälle, dåtid/nutid/framtid, lokalt/globalt?</p> <p>Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>

Kommentar: I bedömningen av om den åtgärd eleven ger förslag på är relevant eller inte ska kvalitén på elevens förklaring vägas in. Ett exempel på en åtgärd som inte anses relevant är om eleven skriver *alla som bor i området får flytta till ett annat ställe* (om inte eleven på något sätt problematiserar förslaget om en massflytt).

Exempel på elevsvar E

Eleven diskuterar åtgärder för att minska skadorna vid tsunami:

Öka antalet läs och skrivkunniga så att det blir enklare att föra vidare information om eventuella naturkatastrofer och vad man ska göra, var man ska befinna sig exempelvis.

Kommentar: Elevens förslag till åtgärder är relevant och innehåller enkla orsakssamband. Bättre kunskap hos lokalbefolkningen leder till mindre risk för skador.

Exempel på elevsvar C

Jag tror inte det finns så mycket man kan göra tyvärr, man kan inte stoppa en tsunami eller en översvämning. Men en åtgärd skulle kunna vara att installera apparater som kan förutse naturkatastrofer och då hinna upplysa och evakuera människor i området. Man kan utbilda och lära ut folk hur man skyddar sig eller bygger säkrare byggnader för att motstå en jordbävning. Då skulle antagligen fler kunna sätta sig i säkerhet och färre hus bli skadade.

Kommentar: Eleven ger två relevanta förslag till åtgärder. Det sista förslaget innehåller ett komplext orsakssamband eftersom eleven ger en mer utvecklad förklaring till hur bättre utbildning kan leda till att skadorna minskar vid en jordbävning (bättre utbildning ger dels kunskap om hur människor kan agera när katastrofen inträffar men också kunskap om skador kan förebyggas genom att bygga bättre hus). Elevsvaret innehåller geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar A

Eleven diskuterar åtgärder som kan minska riskerna för översvämning p.g.a. klimatförändringarna:

Man kan givetvis försöka hindra den globala uppvärmningen så mycket som det går. Sedan kan man ju flytta på sig om man bor vid kusten så att man inte blir drabbad av översvämningen. Men att försöka minska på den globala uppvärmningen är nog det mest förnuftiga då komplikationer kan uppstå med massflyttningar. Om det inte blev 4 grader varmare skulle det gynna miljön och livet inte bara i området utan i hela världen.

Kommentar: Eleven ger två rimliga förslag till åtgärder som kan minska risken för översvämningar. Eleven problematiserar åtgärden med att människor kan flytta (komplext orsakssamband). Eleven ger förslag till åtgärder på lokal och global nivå (perspektiv). Eleven använder geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Resultatrapport

Elevens namn:

Förmåga 1	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå	
Förmåga att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen	Delprov A	Delprov A	Delprov A	
	Uppgift 5 a-b) ☐	Uppgift 5 a-b) ☐	Uppgift 5 a-b) ☐	
	Uppgift 6 a-c) ☐	Uppgift 6 a-c) ☐	Uppgift 6 a-c) ☐	
	Uppgift 8 ☐	Uppgift 8 ☐	Uppgift 8 ☐	
	Uppgift 13 ☐	Uppgift 13 ☐	Uppgift 13 ☐	
	Delprov B	Delprov B	Delprov B	
	Uppgift 16 ☐	Uppgift 16 ☐	Uppgift 16 ☐	
	Uppgift 17 ☐	Uppgift 17 ☐	Uppgift 17 ☐	
	Uppgift 18 b) ☐	Uppgift 18 b) ☐	Uppgift 18 b) ☐	
	Uppgift 22 ☐	Uppgift 22 ☐	Uppgift 22 ☐	
Summa belägg på förmåga 1	Antal belägg på E-nivå Max: 8 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Antal belägg på C-nivå Max: 6 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Antal belägg på A-nivå Max: 3 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	
Förmåga 2	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå	
Förmåga att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen	Delprov A	Delprov A	Delprov A	
	Uppgift 12 a) ☐	Uppgift 12 a) ☐	Uppgift 12 a) ☐	
	Uppgift 12 b) ☐	Uppgift 12 b) ☐	Uppgift 12 b) ☐	
	Delprov B	Delprov B	Delprov B	
	Uppgift 20 ☐	Uppgift 20 ☐	Uppgift 20 ☐	
	Uppgift 21 ☐	Uppgift 21 ☐	Uppgift 21 ☐	
	Uppgift 23 ☐	Uppgift 23 ☐	Uppgift 23 ☐	
	Summa belägg på förmåga 2	Antal belägg på E-nivå Max: 5 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Antal belägg på C-nivå Max: 5 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Antal belägg på A-nivå Max: 4 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>
	Förmåga 3	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
	Förmåga att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker	Delprov A	Delprov A	Delprov A
Uppgift 1, 14 ☐		Uppgift 1, 14 ☐	Uppgift 1, 14 ☐	
Uppgift 2 ☐		Uppgift 2 ☐	Uppgift 2 ☐	
Uppgift 3 a-c) ☐		Uppgift 3 a-c) ☐	Uppgift 3 a-c) ☐	
Uppgift 4 a-b) ☐		Uppgift 4 a-b) ☐	Uppgift 4 a-b) ☐	
Uppgift 4 c) ☐		Uppgift 4 c) ☐	Uppgift 4 c) ☐	
Uppgift 7 ☐		Uppgift 7 ☐	Uppgift 7 ☐	
Uppgift 10 ☐		Uppgift 10 ☐	Uppgift 10 ☐	
Uppgift 18 a) ☐		Uppgift 18 a) ☐	Uppgift 18 a) ☐	
Delprov B		Delprov B	Delprov B	
Uppgift 15 ☐		Uppgift 15 ☐	Uppgift 15 ☐	
Uppgift 19 a-c) ☐		Uppgift 19 a-c) ☐	Uppgift 19 a-c) ☐	
Uppgift 24 a) ☐		Uppgift 24 a) ☐	Uppgift 24 a) ☐	
Summa belägg på förmåga 3		Antal belägg på E-nivå Max: 11 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Antal belägg på C-nivå Max: 9 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Antal belägg på A-nivå Max: 5 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>
Förmåga 4	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå	
Förmåga att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling	Delprov A	Delprov A	Delprov A	
	Uppgift 9 ☐	Uppgift 9 ☐	Uppgift 9 ☐	
	Uppgift 11 a) ☐	Uppgift 11 a) ☐	Uppgift 11 a) ☐	
	Uppgift 11 b) ☐	Uppgift 11 b) ☐	Uppgift 11 b) ☐	
	Delprov B	Delprov B	Delprov B	
	Uppgift 24 b) ☐	Uppgift 24 b) ☐	Uppgift 24 b) ☐	
Summa belägg på förmåga 4	Antal belägg på E-nivå Max: 4 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Antal belägg på C-nivå Max: 4 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Antal belägg på A-nivå Max: 4 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	
Summering	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå	
Summa belägg	Summa belägg på E-nivå	Summa belägg på C-nivå	Summa belägg på A-nivå	
Tot ant belägg: 68 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Max: 28 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Max: 24 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	Max: 16 <i>Eleven:</i> <input type="text"/>	
	Finns belägg på nivå E på alla förmågor? Ja/Nej	Finns belägg på nivå C på alla förmågor? Ja/Nej	Finns belägg på nivå A på tre förmågor? Ja/Nej	

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier